

Et loft med forhatt historie

Hitlers jernkors og dress. Görings eks-emplar av «Mein Kampf» og Goebbels' uniform. Alt finnes fortsatt. På et loft på Lørenskog.

HENNING A. HELLEBUST

Det er stille på loftet. Lufta er tung, stappet med grusom historie. Hyller er fylt av medaljer for overgrep mot menneskeheten. Rekker av generaluniformer står i giv akt, kommandoløse. En blå dress lukter landssvik. Bajonetter i hundretall, nå ferdige med sin misjon, ligger i stabler.

– Jeg har samlet på disse gjenstandene i 30 år. Nå ønsker jeg å lage et museum. Folk trenger å se og lære av dette. Slik at vi aldri får en gjentagelse av historien, sier eieren av over 10 000 gjenstander, hovedsakelig tyske krigseffekter fra den annen verdenskrig.

Samleren vil være anonym for å unngå oppmerksomhet fra ekstreme miljøer. For loftet skjuler både en elsket og en forhatt ideologi. Det skjuler også store pengeverdier. Gjenstander som kan få krigsveteraner til å gråte og historikere til å lette på øyebrynene.

70 generaluniformer

– Vi er fem stykker som hver for oss samler på ting fra perioden rundt krigen. En av oss har trolig landets største samling av tyske og norske bøker fra den tiden, rundt 20 000. En annen har landets største samling av lugere. Vi har dokumenter, rundt 70 ulike generaluniformer, medaljer og personlige eiendeler til «kjendisene» fra den tid. Det vil bli litt av et museum, sier samleren.

De fem ønsker å presentere en samling som omfatter perioden fra 1930 til 1948. Nå har de engasjert advokat Morten Kjensli for å se om det offentlige er villig til å hjelpe til.

– Jeg har skrevet til Oslo, Skedsmo og Bærum kommune og spurt om de kan skaffe en oversikt over lokaler og eventuelt støtte et museumsprosjekt, sier Kjensli.

– Vi har nok til å fylle et omfangsrikt museum. Men vi trenger mer fra den allierte siden, for å få litt mer balanse i utstillingen. Om alt dette blir samlet i et museum, tror jeg nok historien kan bli forandret, sier samleren.

Nærheten til historien er gåsehudaktig nær på loftet. Quislings blå dress og hatt. Görings medaljekoffert og globus i sølv. Goebbels uniform. Noen av Hitlers originale brev. Dressen og uniformsluen hans. Medaljene føreren fikk under den første verdenskrig. Inklusive det halvmeter store jernkorset.

Fra Amerika

– De medaljene har jeg fått fra Amerika. Jeg går ut fra at de var røvet fra museet Hitler donerte dem til i sin

Görings vase. Forsvarsmuseets Niels Persen studerer en sølvvase Göring fikk i gave fra et jaktforbund. Uniformene har tilhørt SS-generaler.

ALLE FOTO: JON PETER EVENSEN

Jernkors med ekeløv og riltjerner. Et av de sjeldneste jernkorsene.

tid, sier samleren, som etter hvert har fått en god del kontakter rundt i verden.

– Du vet, alle ville ha litt minner. Bare i Norge var det over 300 000 soldater da krigen sluttet, så det var enorme mengder ting og utstyr som ble igjen. Jeg prøver å få historien til hver enkelt ting, men det er ikke alltid like lett. Spesielt i Tyskland er de lite lystne på å snakke. De vil ikke at folk skal vite at de har en general i slekten, sier han.

Mannen i 40-årene har alltid samlet på gamle ting. Sitt første partimerke fant han som niåring.

– Du kan tro moren min ble sint da. Men jeg samler bare fordi jeg liker gamle ting. Jeg har ingen politisk mening med dette, sier han.

«Dette blir så voldsomt at man blir helt slått ut»

NIELS PERSEN, Forsvarsmuseets ekspert på uniformer og utrustning

Hitlers dress, omkranset av byster av Hitler og Göring. Bak til venstre kan luen og dressen til Quisling skimtes.

Trolig unikt i Europa

– Utrolig at det finnes en slik samling i Norge. Sammenlignet med offentlige museer er dette trolig unikt i Europa.

HENNING A. HELLEBUST

Dette sier Forsvarsmuseets ekspert på uniformer og utrustning, Niels Persen. Hans første reaksjon var stumhet og undrende latter da han besøkte samlingen sammen med Aftenposten.

– Imponerende, helt utrolig, overveldende. Noe slikt ville et norsk museum aldri ha kunnet få til. Vi har omtrent ingenting av dette på Forsvarsmuseet, sier Persen.

Hendene og blikket vandrer ustoppelig over gjenstandene. Beføler rutiernert stoffene. Sjekker jakkemerkene. Veier medaljene. Leser følgebrev og stempler. Letar etter forfalskernes usynlige spor, og ekthetsbevis.

– Så det er du som har

Goebbels' uniformslye. Grundige laboratorieundersøkelser skal avgjøre ektheten.

fått dette, altså? Hvor har du fått tak i dette, da? spør Persen.

Den ene etter den andre historiske gjenstanden dukker opp. Hitlers hakekors, som samleren har funnet i USA, er en av dem.

– Alle amerikanere tok jo med seg souvenirer. Det ble til og med levert ut ting på brygga til dem som ikke

hadde fått med seg noe. Så jeg forstår at mye av dette kommer fra USA, sier Persen.

Han blir igjennom en bunke med tildelingsbeviser for medaljer. Signert av Göring selv.

– Tildelingsbevisene er jo vanskeligere å få fatt i enn medaljene selv. Og så mange generaler du har her. Hos oss har vi en. Og enda så sier du at mye er pakket ned? Dette blir så voldsomt at man blir helt slått ut, sier Persen.

Han kan ikke si bestemt om gjenstandene er falske eller ekte uten grundige laboratorieundersøkelser, men mengdene taler kanskje for seg selv.

– Med så mange gjenstander kan det sikkert finnes en og annen kopi, men det jeg har sett, ser veldig tilforlatelig ut. Og nordmenn har aldri sett dette før, så jeg tror det vil være av stor interesse for mange. Han har også endel dokumenter, blant annet tidlig NS, og der er det sikkert mye interessant for forskere, sier Persen.